VII. ŞTIINŢE FILOLOGICE: LIMBA ŞI LITERATURA ROMÂNĂ

METODE DE COMPRESIUNE SEMIOTICĂ ȘI COMUNICAȚIONALĂ A INFORMAȚIILOR ÎN TEXT

Victor AXENTII, doctor, conferențiar universitar
Departamentul Limbi și Literaturi

Abstract. *In this article the author reveals in an original way problems related to linguistic theory. However, for linguistic theory, an important moment of understanding the message is to refer to two basic levels of textual comprehension: 1) the linguistic code (primary), which encompasses literal and superficial meanings derived from facts and regularities linguistic, from the meaning of its individual components (formal linguistic units); 2) the profound and non-linguistic, situational (secondary code) meaning of the text, that the author put in this text and which he expressed in a linguistic sense.*

Compimarea informațională este compactarea planului semnificantului, păstrând în același timp planul semnificației. Pentru a determina limita de compresie, există conceptul de normă textuală. Acesta va fi diferit în diverse texte, dar există, de asemenea, un indicator general pentru această normă: o unitate de vorbire nu ar trebui să-și piardă sensul comunicativ.

Problema normei textuale este deosebit de dificilă în literatura de afaceri și de referință, în literatura științifică secundară (referate, adnotări, rezumate). Există o serie de motive care determină comprimarea informațiilor, în special următoarele: 1) cerințe pragmatice lingvistice; 2) cerințe ale genului și cerințe estetice ale genului; 3) cerințe stilistice.

În primul caz, de exemplu, utilizarea termenilor care dau concentrarea maximă a informațiilor este orientativă. În cel de-al doilea caz, comprimarea informațiilor este dictată de constatările de gen ale textului, de exemplu, aforismele. Cel de-al treilea caz implică folosirea tehnicilor stilistice speciale, cum ar fi tăcerea intenționată, neînțelegerea(confuzie creată din cauza interpretării greșite a unei afirmații, a unei situații etc.)[1]. Există metode semiotice și comunicative de comprimare a informațiilor.

Semioticele (semnele lingvistice) sunt: compresia lexicală, comprimarea sintactică și stereotipurile.

Comunicative (de fapt textuale) sunt: plierea informațiilor și utilizarea re-nominalizării.

Un exemplu ideal de compresie lexicală este folosirea termenului fără definiția sa, deoarece termenul desemnează un concept într-o formă cu maximă reducere

Compresia sintactică asigură comprimarea structurii semnelor prin elipse, deficiență gramaticală, lipsa conectorilor, asimetrie sintactică (evitarea unor verigi de exprimare logică).

Stereotipul de vorbire se naște din cauza utilizării frecvente într-o anumită situație. De exemplu, în textul de afaceri nu se poate realiza valența conducerii: subiectul contractului este dreptul de intrare (accesul la ceea ce?). Sau: Telegramă cu numărul, data și suma notei bancare (în loc de: telegramă care indică numărul, data ...).

Text și context. Contextul, ca o condiție pentru unicitatea comunicării, ar trebui să coincidă teoretic cu textul ca un fragment specific al comunicării, reprezentând la rândul său un proces lung și întotdeauna incomplet, împărțit în anumite segmente care servesc drept context minim, atât pentru semnificațiile individuale ale cuvintelor și propozițiilor individuale, cât și pentru realizarea scopului comunicării .

De fiecare dată un fragment al comunicării poate fi suficient pentru realizarea scopului mesajului, poate fi bazat pe trăsături diferite ale textului, inclusiv pe cele gramaticale și semantice formale.

Pentru teoria lingvistică, un moment important de înțelegere a textului este sesizarea a două nivele de bază ce țin de comprehensiunea textului: 1) codul lingvistic (primar), într-un anumit sens, care

[1] Valgina N.Č. Teoria teksta. Moskva, 2003, pp. 241-244.

BDD-A32455 © 2019 Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:26 UTC)

cuprinde semnificațiile literale și superficiale ale textului derivate din fapte și regularități pur lingvistice, din semnificația componentelor sale individuale (unități lingvistice formale); 2) sensul profund și ne-lingvistic, situațional (cod secundar) al textului, adică conținutul pe care autorul l-a pus în acest text și pe care l-a exprimat printr-un sens lingvistic, funcționând ca o formă de exprimare a semnificației. Pentru a-l identifica pe aceasta din urmă, sunt necesare nu numai cunoștințe și asociații lingvistice, ci și diferiți factori ai situației vorbirii (specificul subiectului la care se referă afirmația, condițiile de comunicare, trăsăturile autorului, ideile sale despre beneficiarii reali sau potențiali etc.).

În prezent, este imposibil să afirmăm cu certitudine că parametrii semantici ai textului au devenit clar lingviștilor; cel mai probabil, aceasta este sarcina unei viitoare cercetări comune a logicii și lingvisticii (concatenarea gândurilor într-un argument detaliat, de la un raționament complex la un set de idei legate de un singur subiect).[1]

Semantica logică are o tradiție îndelungată, de vreme ce ea a deținut problema sensului lingvistic până la mijlocul secolului al XIX-lea. S-a străduit să judece adevărul afirmațiilor și al condițiilor în care limba poate să spună adevărul; de aceea se numește adesea condiționalitate semantică. Ea s-a schimbat considerabil odată cu formalizarea logicii și este, de asemenea, numită pe bună dreptate, semantică formală.

Semantica logică definește sensul ca o relație între un simbol și obiectul pe care îl denumește într-o lume posibilă sau într-o lume contrafactuală. Participă la diviziunea dintre sintaxă, semantică și pragmatică, așa cum a fost formulată de Morris și Carnap: aplicarea limbilor principiile de descriere a semanticii limbajelor logice, cum ar fi principiul compoziționalității. Nu a produs o semantică lexicală dezvoltată, mai ales din motive ontologice: este reticentă să analizeze semnificațiile, deoarece o esență nu este o colecție de proprietăți. Pe de altă parte, semantica formală a detaliat la nivelul propoziției multe probleme cum ar fi cuantificarea, indexalitatea, domeniul de aplicare. În domeniul semanticii textului, principala teorie, încă foarte programatică, rămâne cea a lui Kamp. Structurile de reprezentare a discursului sunt notații logice care fac posibilă formularea unor probleme de referință nedeterminată și anaforică.

Semantica logică a beneficiat de apariția pozitivismului logic și suferă acum de discreditarea sa. Interesul său filosofic este mare, deoarece chestiunea adevărului este una dintre temele majore ale metafizicii occidentale; pe de altă parte, capacitatea descriptivă rămâne slabă și contravine complexității formalizărilor pe care le utilizează.

Semantica psihologică definește sensul ca relația dintre semne și reprezentări sau operații mentale. A fost dezvoltată de la sfârșitul secolului al XIX-lea. O datorăm diferitor teorii ale rețelelor semantice (Quillian, Collins și Loftus), texte de înțelegere (Kintsch) și modele care necesită această înțelegere. Teoria care a avut cea mai mare influență asupra limbii, mai ales în domeniul lingvisticii cognitive, este teoria typicality dezvoltat de Rosch ROSCHE[2] si colegii săi.

Semantica cognitivă ar putea să apară ca o dezvoltare a semanticii psihologice deoarece definește semnificația ca o reprezentare mentală. Cu toate acestea, nu s-au definit obiective sau protocoale experimentale. Principalii lideri ai săi sunt lingviști, și pornesc de la un limbaj mentalist care consideră toate fenomenele lingvistice ca operații mentale.

Semantica cognitivă se confruntă cu probleme în mod natural filozofic și se îndreaptă acum la teoriile subiectului transcendental.[3]

Ronald Langacker trasează acest vast program astfel: „Lingvistica semantică trebuie să efectueze analiza structurală și descrierea explicită a entităților Categorizările principiilor abstracte, cum ar fi gânduri și concepte“. Acest lucru a condus semantica cognitivă la două moduri complementare, care, în opinia noastră sunt două capete moarte: descrierea experienței mentale și descrierea condițiilor anterioare ale acestui experiment. Pentru Mark Johnson, de exemplu, structurile semantice universale condiționează experiența noastră și formarea identității noastre personale (egoism). Aceste postulate nu-i pot ține în loc pe cei împătimiți de cercetarea lingvistică, pe cei preocupați de specificul limbilor și textelor.”

Semantica lingvistică autonomă care decurge din știința lingvistica structurală europeană s-a dezvoltat puțin câte puțin de la începutul secolului.

În funcție de discipline, aspectele diferite pe care tocmai le-am menționat sunt neuniform

[1] Kolšanski V. G. Kontekstnaia semantika. M. , 1980, p. 4..
[2] Principiile categorizărilor, în Rosch E. et Lloyd B. (éds.), *Cognition and Categorization*, Hillsdale, Erlbaum, 27-48 (1978)
[3] Rastier F. Semantica cognitivă- Elemente de istorie și epistemologie, în Brigitte Nehrlich, ed. Istoria semanticii, 1890-1990, Istoria Epistemologiei, *Limbaj*, XV, 1, pp. 153-187, 1993.

BDD-A32455 © 2019 Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:26 UTC)

dezvoltate. În domeniul informaticii și al inteligenței artificiale, semantica formală este în mod tradițional cea mai cunoscută și cea mai utilizată. În toate cercetările cognitive, semantica psihologică este referința dominantă. Semantica diferențială, pe de altă parte, rămâne puțin cunoscută în aceste domenii, cu excepția unor abordări parțiale sau a unor autori izolați. Cu toate acestea, sa dovedit a fi capabil să se ocupe de texte, inclusiv în lingvistica corpus, deoarece nu definește semnificația prin relațiile dintre text și alte realități nelingvistice. De aceea, nu necesită utilizarea psihologiei (cum ar fi semantica cognitivă) sau ontologiei (d.ex., semantica formală).

Pentru o semantica unificată. a) Pentru a completa/consolida știința lingvistică, semantica lingvistică trebuie să cucerească autonomia în ceea ce privește filozofia limbajului care monopolizează încă din antichitate problema sensului. De asemenea, este conectat cu oricare dintre cele două secțiuni ale filosofiei contemporane de limbaj care divide fără suplimentar încă din domeniul de sens: semantica pragmatice și-adevăr condiționată. Semantica interpretative implică o consolidare complexă de interes, în primul rând aceste două discipline care sunt în imposibilitatea de a coopera, fiecare delegă alte probleme care nu se poate rezolva. Mai mult decât atât, tripartiția sintactică / semantică / pragmatică impusă de pozitivismul logic se pare a fi principalul obstacol epistemologic al lingvisticii contemporane.

Nu este vorba doar de reconcilierea semanticii adevărate și pragmatice, ci și de depășirea ei. Pe de o parte adevărul semanticii condiționale nu este specifică nici pentru vorbire nici pentru o limbă, dar generalitatea sa nu împiedică principiul propunerii exclusiv decidabile, care fac excepție în majoritatea corpusurilor. În ceea ce privește pragmatica (cel puțin pragmatică integrată), o completare necesară la o limbistică restrânsă, ea nu se poate bucura de nici o autonomie cu privire la o semantică bine formată.

În nnterpretarea semanticii trebuie, de asemenea, să se clarifice relația sa cu psihologia, care rivalizează cu logica pentru a se ocupa de semnificația lingvistică. Acest dublu efort duce la recunoașterea semnificației lingvistice în ceea ce privește conceptul logic și conceptul psihologic. Aceasta este o condiție necesară pentru integrarea semanticii în lingvistica generală și comparativă. Într-adevăr, semantica logică sau psihologică este universală, în timp ce semantica specifică limbilor și familiilor de limbi trebuie să fie dezvoltată/modificată în funcție de particularități.

Lingvistica este o disciplină descriptivă și semantica în mod natural împărtășește acest statut epistemologic. Acest lucru înseamnă că lingvistica trebuie să fie pregătită să progreseze și mai ales să găsească noi aplicații în prelucrarea automată a limbajului și inteligența artificial.

Natura rațională a descrierii este o condiție necesară și uneori suficientă pentru a permite o implementare a calculatorului. Mai mult decât atât, teza unității științei răspândită de către Cercul de la Viena, iar o astfel de știință trebuie să își petreacă în mod necesar etapa descriptivă la stadiul formal, care de multe ori face să înțeleagă greșit specificitatea epistemologiilor régionale, inclusiv cel al științelor sociale.

În plus, Gramaticile generative (N. Chomsky ș.a.) sunt deductive, în timp ce teoriile interpretative de acest tip – inductive sau abductive. Primul raționalism pretinde (a se vedea Lingvistica carteziană de Chomsky), al doilea de empirism (în tradiția filologică). Semantica unificată este un raționism empiric, care este în mod natural opus concepției dogmatice a raționalismului.

Unificarea perspective metodologice rămâne necesară în cazul în care perspectiva interpretativă permite să rupă cu teorii generative dogmatismul care în mod inevitabil, plasate în „structuri profunde“ de raționalitate: diferența semantică nu este nici în mod exclusiv „generativă“, nici exclusiv interpretativă. Aceleași concepte descriptive de bază sunt folosite pentru a defini unitățile și procedurile acestor două perspective. Recunoașterea ordinii hermeneutice permite această unificare.

Din punct de vedere istoric, semantica interpretativă presupune moștenirea curenților de cercetare separați anterior. La nivel de cuvânt, vechii enciclopediști din secolul al XVIII-lea,care au perceput caracterul diferențial al sensului lexical. Printre contemporani, fondatorii lexicologiei structurale (de la Porzig și Weisgerber, la Coseriu, Greimas și Pottier) au dezvoltat teoretic aceste idei(în planul exegezei hermeneutice(Sf. Augustin și Schleiermacher), care au formulat teorii de interpretare unificand toate nivelurile descrierii.

Interpretarea semanticii are scopul de a unifica descrierea lexiconului, a sintaxelor profunde și a structurilor textuale. De fapt, cele trei niveluri tradiționale ale descrierii lingvistice (cuvânt, propoziție și text), nu corespunde celor trei nivele ale teoriei semantice (micro, mezo- și macrosemantică), folosind aceeași conceptualizare. Această „consolidare„ este necesară, inclusiv pentru a caracteriza bine specificul fiecărui nivel.

Ca și alte domenii ale lingvisticii, semantica are grade de sistemicitate: cea a sistemului funcțional

BDD-A32455 © 2019 Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:26 UTC)

al limbii, a normelor sociale și a normelor idiolectale. Ierarhia dintre aceste grade nu este fixă, iar descrierea interacțiunii lor prezintă probleme care nu pot fi evitate.

De la semnificație la sens. Tipologia semnelor și a modelelor de semnificație definește în mod tradițional înțelesul în raport cu semnul lingvistic, dar această abordare semiotică se bazează pe două simplificări. În primul rând, ignoră faptul că există mai multe tipuri de semne lingvistice: de exemplu, un semn de întrebare nu este același tip de semne ca o particulă interogantă, chiar dacă își poate îndeplini funcția. În plus, semnul izolat din context rămâne un artefact și este o caracteristică notabilă a limbilor că semnele lor nu funcționează izolat, spre deosebire de alte sisteme cum ar fi semnele rutiere, de exemplu.

Să ne amintim toțuși care sunt principalele modele de semnificație din tradiția noastră, limitându-ne la întrebările dezbătute. Fiecare model de semnificație definește un tip de semn.

1. Pictograma este un semn al cărui semnificant reprezintă analogul analogic. Această analogie este convențională, iar icoanele au întotdeauna un caracter canonic: de exemplu, reprezentăm un șarpe în profil și nu în față. Cu toate acestea, pictograma este considerată în mod greșit că se referă în mod direct și natural la referentul său. Limbile nu includ semnele iconice (cu excepția anumitor sisteme ideografice de scriere), dar iconismul este foarte prezent în lingvistică.

2. Indicele este un semn al cărui înțeles poate fi atribuit doar în legătură cu o situație reală de comunicare sau reprezentată de text. Limbile nu numără indicele pur, ci semnele indexice, cum ar fi demonstrative, posesive, pronume, pe scurt, toate semnele cu utilizare deictică. Într-o semantică interpretativă, semnele primesc sensul în contextul lingvistic și non-lingvistic, și sunt un caz special, distins în mod arbitrar dintr-un sistem comun cu problematică referențială.

3. Modelul cel mai important înțeles istoric și cel mai cunoscut este modelul aristotelian, cunoscut astăzi drept triunghiul semiotic: vârfurile sale constituie triada Cuvânt / Concept / Lucru. Acesta a fost preluat de scolastici și de gramatici generale ale epocii clasice, în cele din urmă popularizate în lumea vorbitoare de limba engleză de către Ogden și Richards (1923) În ciuda vechimii sale, sau poate datorită ei, ea a rămas aproape necontestată (a se vedea Lyons, 1978) și a fost perpetuată diferit până în prezent. Triada rămâne foarte activă în filosofia limbajului. Pe măsură ce vin ideile dominante lingvistice în cercetarea cognitivă, triada semiotică servește drept cadru conceptual pentru programele de cercetare; de exemplu, Johnson-Laird definește obiectivul general după cum urmează: „Logicii au legat numai limbajul cu modele sub diferite forme; și psihologii l-au legat numai de el însuși. Acum, ceea ce este cu adevărat este de a arăta modul în care limba se referă la lume prin intermediul spiritului. În lingvistică computațională, Regoczei și Hirst, un ghid pentru reprezentarea cunoasterii realizate: ea se pretează chiar mai bine decât în tradiția noastră însăși definiția cunoașterii ca reprezentare pornește tocmai de la acest model vechi .. .

Tipul semnului care aparține acestei triade poate fi numit un simbol, deși acest cuvânt foarte ambiguu este adesea folosit pentru a desemna semnificanții unei limbi,[1] mai degrabă decât semnele unei limbi. Mai bine să se clarifice relațiile dintre polii triada: relația dintre cuvânt și conceptul este convențional în acest contingent, în timp ce între conceptul de lucru cu care se confruntă o necesitate, altfel conceptul nu ar fi "același pentru toți": în teoriile clasice ale empirismului, ea este fundamentată în natură; pentru raționalismul dogmatic, el poate găsi doar o necesitate în intelectul arhetipal, așa cum o asigură Descartes. Aceste două relații sunt la fel de convenționale.

Întreținerea triadei semiotice menține semantica sub controlul unei ontologii, singura capabilă de a lega cuvintele lumii prin medierea conceptelor. Postulatul mentalist pe care îl presupune că guvernează toate semanticile cognitive până în prezent și le permite să spună acest lucru. Acest lucru nu este lipsit de dificultăți inextricabile care afectează definiția unităților mentale (concepte, modele, simboluri și propoziții ale limbajului mental) și își ascund relația cu unitățile lingvistice .

Valoarea și paradigma diferențială.Pe lângă paradigmele referențiale și inferențiale, trebuie să abordăm acum oa treia paradigmă, cea a diferenței. Este, fără îndoială, în reflecția asupra sinonimiei faptul că s-a format problema sa proprie. Cum, într-adevăr, apreciați diferența dintre cuvintele sinonime? Se va spune că se află în idei accesorii sau în trăsături conotative. Dar dacă fiecare cuvânt are un înțeles diferit, modelul triad al sensului nu mai funcționează. Într-adevăr, două cuvinte sinonime - spun automobile și mașini - se referă la același obiect. Putem să susținem în timp ce sunt asociate cu două concepte diferite? Tradiția menține un concept unic sau „ideea principală” (în termenii Logiquede Port-

[1] Coteanu, I. Cum să vorbim despre text, p.228. În Gherasim, A. et alii. Teoria textului. Chișinău, 2008

BDD-A32455 © 2019 Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:26 UTC)

Royal). Dacă, totuși, luăm sinonimia în sensul strict, trebuie să considerăm că se referă la două concepte diferite prin „ideile lor accesorii”. Dar două concepte diferite ar trebui să se refere la două obiecte diferite. Deci, mașinile nu ar fi mașini. De aceea, Saussure a scris fără îndoială: "Dacă lingvistica ar fi o știință organizată, [...] una dintre afirmațiile sale ar fi: imposibilitatea de a crea un sinonim ca fiind cel mai absolut și mai remarcabil lucru pe care impune toate aspectele legate de semn. Saussure se încadrează astfel în tradiția sinonistilor, le depășește prin definirea sa de valoare care corelează definiția unităților lingvistice - deci semantice - cu trei principii:

1 - Valoarea este adevărata realitate a unităților lingvistice.

2 - Este determinată de poziția unităților din sistem (deci de diferențele).

3 - Nimic nu există în prealabil determinarea valorii de către sistem: nu există idei pre-stabilite și nimic nu este distinct înainte de apariția limbii. Astfel, valoarea nu este un semn, ci o relație între semnificat. Aceasta exclude o definiție atomică a semnului, care ar oferi un înțeles a priori: înțelesul este rezultatul unui proces de interpretare, nu un anumit. Interzice definirea compozițională a sensului, deoarece, ca principiu structural, el stabilește determinarea locală de către global.

Aceste teze fac posibilă ruperea cu dovezile tradiționale că există un nivel conceptual, autonom față de nivelul lingvistic, dar preexistent la acest nivel și preeminent față de acesta. În ceea ce privește semnificația, ele impun o distincție între semnificație și concept, inevitabilă dacă se acceptă natura diferențială a unităților lingvistice și mai ales caracterul privativ al opozițiilor care le definesc într-un mod foarte negativ. Cu alte cuvinte, pentru semantica diferențială, semnificația limbilor, pur operativă, nu se află în concepte și, în general, nu constă în reprezentări. În cursul comunicării lingvistice, el exercită constrângeri asupra reprezentărilor, însă aceste corelații psihologice nu aparțin ele însele lingvisticii.

Trebuie să recunoaștem că conținutul unui semn nu este un concept universal, ci o relativă semnificativă față de o limbă sau chiar de un text. Crearea conceptului de valoare permite astfel formularea ipotezei specificității nivelului semantic al fiecărui limbaj: pe măsură ce fiecare își are fonologia, morfologia, sintaxa, ar avea și semantica sa. Această ipoteză pare extrem de acceptabilă, deoarece nivelul semantic are legături strânse cu morfologia și sintaxa, pe care, știm ,că este specifică.

Mai mult, semantica lexicală, cea mai bine descrisă, diferă bine de la o limbă la alta; aceasta implică faptul că trăsăturile semantice însuși, deoarece sunt definite de interdependența conținutului lexical, sunt de asemenea specifice limbilor specifice. Inventarul lor variază de la limbă la limbă. Acum, semantica pe care o avem, este o semantică generală sau universală - la fel ca logica, filozofia limbajului sau al psihologiei. În acest sens, ele tind să mascheze specificul limbilor. Semantica generală și semantica particulară trebuie să meargă mână în mână; se bazează pe o semantică specială, construită pe principii comune, că se poate ajunge la o semantică generală și comparativă care nu mai este speculativă în cea mai mare parte. În fine, se bazează pe faptul că teza relativismului lingvistic poate fi evaluată.

Trebuie să recunoaștem că conținutul unui semn nu este un concept universal, ci o semnificație relativă față de o limbă sau chiar de un text. Crearea conceptului de valoare permite astfel formularea ipotezei specificității nivelului semantic al fiecărui limbaj: fonologia, morfologia, sintaxa. Această ipoteză pare extrem de acceptabilă, deoarece nivelul semantic are legături strânse cu morfologia și sintaxa, pe care știm că este specifică. Mai mult, semantica lexicală, cea mai bine descrisă, diferă bine de la limbă la limbă; aceasta implică faptul că trăsăturile semantice însuși, deoarece sunt definite de interdependența conținutului lexical, sunt de asemenea specifice limbilor specifice. Inventarul lor variază de la o limbă la alta. Acum, semantica pe care o avem până acum este o semantică generală sau universală - la fel ca logica, filozofia limbajului sau a psihologiei au produs întotdeauna. În acest sens, ele tind să mascheze specificul limbilor. Semantica generală și semantica particulară trebuie să meargă mână în mână; mai bine se bazează pe o semantică specială, construită pe principii comune, că se poate ajunge la o semantică generală și comparativă care nu mai este speculativă în cea mai mare parte. În fine, se bazează pe faptul că teza relativismului lingvistic poate fi evaluată.

Evoluția paradigmei diferențiale poate fi urmărită în trei etape.

Sensul. Putem distinge în semantica franceză sens de semnificație. În articolul Sensul Enciclopediei, luând și prioritizarea criteriilor propuse de Dumarsais, Beauzee distinge conținutul cuvântului în context, el numește sens al cuvântului izolat. Pentru acesta din urmă, el distinge conținutul în vorbire, pe care el îl numește acceptare, din conținutul în limba pe care o numește înțeles.

Distincția dintre sens și semnificație merită să fie reformulată. Sensul este un tip normativ, constituit ca atare de către lingvistul de la simțurile construite în discurs, care au statutul de apariții. Semnificațiile pot

BDD-A32455 © 2019 Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:26 UTC)

fi organizate în paradigme standard, cum ar fi clasele lexicale, construite în textul axei frazelor.

Pentru teoriile clasice ale sensului și chiar pentru unele teorii ale prototipurilor lexicale, un cuvânt avea un înțeles propriu-zis, constant sau cel puțin privilegiat. Acest înțeles propriu-zis a fost un concept stabil, care reflecta un lucru înzestrat cu o substanță permanentă, o esență. Acest lucru este comparat cu acesta, care au fost definite variante de sens sau sensuri, accidente de multe ori considerate ale acestei substanțe, sau în termeni mai moderni sensul periferic la principalul sens.

Dacă definim semnificațiile nu prin referire la lucruri, dar prin interdependențele lor din cadrul claselor lexicale, sensurile se schimbă atunci când se modifică clasele: de exemplu, definiția „Metro“ sa schimbat atunci când în clasă a apărut tranzitul de masă urban (pentru Réseau Express Régional); și totuși metroul însuși nu sa schimbat. Mai mult decât atât, discursul reface continuu clasele lexicale, care sunt fixate numai de standarde revizibile; și prin aceasta el modifică sensul cuvintelor, după cum vedem de exemplu în paradoxuri: astfel, la Chamfort, *nebunia* poate deveni opusul *nebuniei*.

Sensul cuvântului a fost angajat pe paradigma de referință, dar această paradigmă nu poate explica sensul, nici nu explică de ce și cum variază în funcție de context, chiar presupunând că sensul este acolo deformat.

Dacă vom compara semnificația lexicală a textelor care, sunt occurrene și texte ale genurilor și discursurilor, recunoaștem că „referințele“ sunt codificate de standardele pe care le guvernează. De exemplu, într-o rețetă de gătit, referința factorilor determinanți este particulară în corpul textului, dar generală în observațiile care îl însoțesc.

Pe scurt, ierarhia dintre sens și semnificație trebuie inversată. Înțelesul nu are semnificația distorsionată de context: înțelesul este *frustrat* pentru că a fost tăiat din contextul său. Tipul este o colecție de accidente, un rezumat convențional al evenimentelor reținute ca fiind relevante pentru definiția sa. Semantica diferențială subminează astfel concepția clasică prin inversarea relației dintre sens și semnificație. Sensul nu este un tip diferit deformat în aparițiile sale care constituie sensul: un artefact al ontologiei, sprijinindu-se pe lexicografie.

De asemenea, semantica interpretativă urmărește să armonizeze paradigma lexicală a diferenței și direcția paradigmei semiotice și textuale, pentru a ține cont de inferență și de referință.

Revizuirea nivelelor lingvistice și nivele de descriere în semantica interpretativă. Cele mai multe teorii lingvistice contemporane disting nivelurile fonologice, sintactice, semantice, pragmatice. Pentru multe teorii, în primul rând despre gramatica Chomskyană, aceste niveluri justifică construirea modulelor autonome. Cele mai multe dintre sistemele clasice de procesare automată a limbajului care pretind a fi Inteligență Artificială sunt, așadar, module sintactice, semantice și chiar pragmatice, nu fără dificultăți teoretice și practice inextricabile.

Pentru a evita aceste dificultăți inaccesibile, se propune să se unifice sintaxa de adâncime, semantica și pragmatica integrată. Reducerea nivelelor permite o abordare mai bună a organizației în etape. La fiecare nivel lingvistic se poate practica analiza celor trei niveluri de complexitate: cuvântul, propoziția și textul. Primele două niveluri au fost până acum privilegiate de tradiția gramaticală și lingvistică.

Semnificația și semnificativitatea sunt în mod tradițional definite la nivelul cuvântului, care oferă referința. Reprezentarea susceptibilă de judecată a adevărului este definită la nivelul propoziției, presupusă a exprima o propunere. În afara paradigmei logico-metafizice de referință și adevăr, aceste două nivele de analiză lingvistică nu mai au nici o prioritate. Dimpotrivă, pentru o semantică interpretativă, nivelul textului este primordial, deoarece cunoașterea caracteristicilor textului face posibilă atribuirea înțelesului tezei și cuvântului. Poate că vom fi uimiți de paradoxul aparent că simplul ar trebui să fie elucidat de complex, contrar fundamentalismului tradițional, care ar deriva întotdeauna complexul simplului. Dacă, lipsiți de contextul lor, cuvintele și propozițiile păstrează, în general, caracteristici morfosintice identificabile, nu este același lucru pentru semnificația lor, care rămâne pe termen nedefinit echivoc. Numai cunoașterea contextului apropiat și îndepărtat poate conduce interpretări plauzibile.

Termenii extinsi pot avea statutul de text complex; de exemplu, romanele lui Claude Simon sunt făcute dintr-o singură propoziție. Pe scurt, granițele dintre nivelurile de complexitate nu mai sunt absolută și se transformă în grade progresive. De exemplu, între cuvânt și fraza stereotipică există doar o diferență de grad și nu de natură; de asemenea, între propoziția complexă și paragraf. Numai unii lingviștii văd un abis între teză și text.

Această abordare se bazează pe două teze: interpretarea este reglementată nu numai prin folosirea cunoașterii comune și prin tehnici de învățate, toate specifice culturii în care textul este produs și

BDD-A32455 © 2019 Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:26 UTC)

interpretat, dar și prin constrângeri generale, similare, dacă nu identice cu cele care guvernează procesele perceptuale. Apoi apar la toate nivelele de descriere două probleme complementare: cum să descriem formele semantice și fondurile pe care le sunt date percepției și construite de ele? Acest lucru permite unificarea relativă a nivelelor de complexitate lingvistică. În aplicații practice devine posibilă utilizarea acelorași principii de reprezentare a calculatorului pentru a rezolva problemele de ambiguitate, polisemă, anafora, coerență textuală.

Semantica unificată face astfel posibilă comunicarea celei de la cuvânt și dincolo de propoziție.

Componentele semantice. O componentă poate fi numită o instanță sistematică. Definim patru componente pentru nivelul semantic. Ele sunt organizate în heterarhie:

Să considerăm provizoriu, fără ipoteze mentale, aceste patru componente ca fiind corespunzătoare celor patru tipuri de probleme.

a. tema reflectă conținutul investit, adică universul semantic implementat în text. Ea descrie unitățile. Prin analogie, și, deși nu descrie în mod specific lexiconul, putem spune că se ocupă cu vocabularul.

b. dialectica oferă o descriere a intervalelor temporale în timpul prezentat, succesiunea acestor intervale și evoluția aspectuală a proceselor dintre aceste intervale.

c. dialogul explică modalitățile, în special enunțiative și evaluative, precum și spațiile modale pe care le descriu. În acest sens, se ocupă de enunțul reprezentat (exprimarea reală nu se referă la lingvistică, ci la psihologie).

d. concepția tactică a aranjamentului secvențial privind semnificația și ordinea liniară (sau nu) conform căreia unitățile semantice la toate nivelurile sunt produse și interpretate.

Fiecare unitate semantică, diferitele niveluri de analiză pot fi caracterizate ca funcții ale acestor patru componente, situate în universul semantic și un modal de identificare, de timp, sau pozițional.

Numai o decizie metodologică poate izola aceste patru componente. Ele nu sunt independente, ci interacționează. De asemenea, ele nu trebuie confundate cu modulele minții (la Fodor), nici cu limbajul (în ultimă instanță, Chomsky). Interacțiunea lor constantă, descrie izolarea, și spre deosebire de modularitățile convenționale, pista generativă sau interpretativă poate fi descrisă secvențial, ieșirea unui modul care furnizează următoarea intrare. Aproape în toate textele, fiecare componentă interacționează simultan.

Semantica textului se numără printre obiectivele sale principale de a descrie această interacțiune. Ea face acest lucru în conformitate cu cele patru ordine de descriere lingvistică (paradigmatică, sintagmatică, referențială și hermeneutică). Într-adevăr, fiecare dintre tipurile de identificare a unei unități semantice care permite celor patru componente (este probabil) să prezinte patru tipuri de descriere. Astfel, putem descrie orice formă semantică cu privire la un registru de forme și apoi facem o descriere paradigmatică a acesteia – ca parte a unei serii de forme (descriere sintagmatică); ca urmare a unui curs de constituire sau reconstituire (descriere hermeneutică), comparativ cu formele non-lingvistice (descriere referențială).

Fiecare dintre componente este de asemenea probabil să cunoască cele trei grade de sistemicitate definite mai sus: sistemul funcțional, normele sociolectale, normele idiolectale. În cele din urmă, fiecare dintre cele trei niveluri de descriere, cuvânt, propoziție și text prezintă o interacțiune diferențiată a acestor componente.

Rezumând, menționăm un șir de probleme legate de sens, axat pe semn, care domină istoria ideilor occidentale referitor la limbă:

Astfel, problema de referință la tradiția aristotelică, definește sensul ca o reprezentare mentală, în mod specific un concept. Este preluată în prezent de semantica reală și semantica cognitivă.

Problema de inferență, retorica originală și tradiția augustiniană, definesc sensul ca o acțiune intenționată a minții, care leagă două semne sau două obiecte. Este dezvoltată astăzi de pragmatici.

Problema diferenței de sofistică dezvoltată inițial de asa- numita semantica structurală, care definește semnificația ca rezultat al unei categorisiri contrastive.

În cele din urmă, problema sensului necesar pentru existența textului, mai real decât semnul, și definește sensul, ca interpretare activă sau pasivă. Acesta se bazează pe disciplinele textului (filologie, drept, critică literară etc.) și dă naștere la două tipuri de teorii: hermeneutica filozofică, hermeneutica si umanul. Prima predispusă pentru căutarea tuturor interpretărilor condițiilor a priori, a doua vizează impactul practicilor, și conduce la o tipologie de texte.

BDD-A32455 © 2019 Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:26 UTC)

Aceste diverse probleme nu au fost unificate, dar ar putea fi consolidate într-o semantică interpretativă , integrată în semiotica culturilor.

Semantica diferențială se deschide acum către două direcții de căutare. În ceea ce privește semantica proprie limbilor specifice, ea are afinități cu ipoteza relativismului lingvistic. Aceasta contribuie la comparative culturale și se integrează cu o semiotică de culturi. Mai mult decât atât, prin studierea diferitor procese semantice, se deschide către studiul percepției și determinării culturale asupra mecanismelor sale universale. În această deschidere dublă, constă problema fundamentală care a determinat chiar fondarea științelor sociale: cea a relației dintre natură și cultură.

BDD-A32455 © 2019 Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:26 UTC)